

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مجلس شورای اسلامی
دیوان محاسبات کشور

مطالعه تطبیقی مؤسسات عالی محاسباتی

با نگاهی به تأثیر تعدد دستگاه‌های نظارتی در محاسبه و فساد

سرشناسه: مقیمی، سیدمحمد، ۱۳۵۰-

عنوان و نام پدیدآور: مطالعه تطبیقی مؤسسات عالی حسابرسی = Comparative study of supreme audit institution / گردآوری و تألیف سیدمحمد مقیمی، عباس قادری آزاد، داریوش رضاییگی؛ [برای] دیوان محاسبات کشور، مرکز آموزش و برنامه‌ریزی، دفتر مطالعات و تدوین استانداردها و دستورالعملها.

مشخصات نشر: تهران: دیوان محاسبات کشور، مرکز آموزش و برنامه‌ریزی، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۲۹۱ ص: مصور، جدول، نمودار.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۱۰۶-۸-۹

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۷۶ - ۲۸۱.

موضوع: سازمان بین المللی مؤسسات عالی حسابرسی

موضوع: International Organization of Supreme Audit Institutions

موضوع: حساباری تطبیقی

موضوع: Comparative accounting

شناسه افزوده: قادری آزاد، عباس، ۱۳۵۲ -

شناسه افزوده: رضاییگی، داریوش، ۱۳۵۴ -

شناسه افزوده: دیوان محاسبات کشور، مرکز آموزش و برنامه‌ریزی، دفتر مطالعات و تدوین استانداردها و دستورالعملها

شناسه افزوده: دیوان محاسبات کشور، مرکز آموزش و برنامه‌ریزی

رده بندی کنگره: ۳۹۶ - ۳۵/م۷ Hf

رده بندی دیویی: ۶۵۷

شماره کتابشناسی ملی: ۵۵۹۹۳

عنوان: مطالعه تطبیقی مؤسسات عالی حسابرسی با نگاهی به تاثیر تعدد دستگاه‌های نظارتی در مقابله با فساد)

گردآوری و تألیف: دکتر سید محمد مقیمی - عباس قادری آزاد - داریوش رضاییگی

ناشر: انتشارات مرکز آموزش و برنامه‌ریزی دیوان محاسبات کشور

مشخصات ظاهری: ۲۸۸ صفحه، جدول، نمودار

گرافیک و صفحه‌آرایی: نوید قهرمانی

امور چاپ و صحافی: مجتبی بابائیان

تاریخ انتشار: مهرماه ۱۳۹۶

تیراژ: ۳۰۰ نسخه

مطالعه تطبیقی مؤسسات عالی حسابرسی

نشانی: تهران - میدان ونک - خیابان برزیل شرقی - دیوان محاسبات کشور - مرکز آموزش و

برنامه‌ریزی - دفتر مطالعات و تدوین استانداردها و دستورالعملها

تلفن: ۸۱۴۰۲۲۴۴ - ۸۱۴۰۲۲۰۰

فهرست

سخن رئیس کل دیوان محاسبات کشور.....

سخن رئیس مرکز آموزش و برنامه ریزی.....

فصل اول

مؤسسات عالی حسابرسي در يك نگاه.....

فصل دوم

۵.....	بررسی ساختار اداری حقوقی و حسابرسي در مؤسسات عالی حسابرسي کشورهای مورد مطالعه
۷.....	دیوان محاسبات جمهوری اسلامی ایران
۴.....	دیوان محاسبات اسپانیا
۳.....	سازمان حسابرسي اتراليا
۷.....	سازمان حسابرسي کل آفریقا، جنوبی
۴.....	مؤسسه عالی حسابرسي آلمان
۸.....	سازمان پاسخگویی دولتی آرژانتین
۱۰.....	سازمان ملی حسابرسي انگلیس
۱۲.....	دیوان محاسبات ایتالیا
۲۲.....	دیوان محاسبات بلژیک
۳۳.....	سازمان حسابرسي کل پاکستان
۳۸.....	دیوان محاسبات پرتغال
۴۶.....	دیوان محاسبات ترکیه
۴۷.....	سازمان ملی حسابرسي چین
۸۶.....	مجمع حسابرسي روسیه
۹۰.....	هیأت حسابرسي ژاپن
۱۰۰.....	دیوان محاسبات فرانسه
۱۶.....	سازمان حسابرسي کل کانادا
۱۹.....	هیأت حسابرسي و بازرسي کره جنوبی
۲۳.....	دپارتمان ملی حسابرسي مالزی
۲۶.....	سازمان حسابرسي و بازرسي کل هندوستان
۴۰.....	دیوان محاسبات یونان

فصل سوم

۵۵.....	نگاهی به تاثیر تعدد دستگاههای نظارتی در مقابله با فساد
۸۶.....	منابع و مآخذ

سخن رئیس کل دیوان محاسبات کشور

مؤسسات عالی حسابرسی^۱ در اکثر کشورهای جهان به عنوان یکی از عالی ترین نهادهای نظارتی و متولیان اصلی مقوله کنترل مالی و نظارت بر عملکرد دولتها در خصوص شیوه مصرف منابع عمومی به منظور دستیابی به منافع عمومی به شمار می روند. علیرغم تشابهات بنیادین در اصول و مبانی نظارت و کنترل مالی فعالیت های دولت، دامنه ایفای این مسئولیت، در بین کشورهای مختلف جهان، طیف وسیعی از وظایف کم و بیش مشابه و گاه متفاوت را در بر گرفته است.

انجام مطالعات تطبیقی و مطالعه الگوهای برتر و تجربیات موفق در مؤسسات عالی حسابرسی سایر کشورها، یکی از اقدامات ارزنده ای است که به عنوان یک رویکرد راهگشا و اثربخش به منظور بهبود فرآیندها و اصلاح رویکردهای نظارتی در این گونه مؤسسات شناخته شده است. به گونه ای که نه تنها مؤسسات عالی حسابرسی، بلکه سازمان های بین المللی و منطقه ای مربوطه (اینستوسای، آسوسای، یوروسای، آفروسای و غیره) نیز بخشی از فعالیتهای مطالعاتی و تحقیقاتی خود را به این حوزه اختصاص داده اند.

دیوان محاسبات کشور نیز با لحاظ اهمیت موضوع، در مسیر شناخت برترین تجارب و موفق ترین شیوه های عملکردی در حوزه نظارت مالی در بخش دولتی اقدام به انجام مطالعات تطبیقی در این زمینه نموده است که ماحصل آن در قالب کتاب «مطالعه تطبیقی مؤسسات عالی حسابرسی با نگاهی به تاثیر تعدد دستگاه های نظارتی در مقابله با فساد» ارائه گردیده است. در این مجلد تلاش شده تا از سویی به بررسی و مطالعه تطبیقی ساختارهای اداری، حقوقی و رویه های حسابرسی در مؤسسات عالی حسابرسی در کشورهای منتخب پرداخته شود و از سوی دیگر تاثیر تعدد دستگاه های نظارتی در مقابله با فساد مورد بررسی و آسیب شناسی قرار گیرد.

در پایان ضمن قدردانی از زحمات تهیه کنندگان این اثر، لازم می دانم از آقای دکتر محمد مهدی مفتاح نماینده محترم تویسرکان در مجلس شورای اسلامی و عضو محترم کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات مجلس که بدو پیشنهاد انجام چنین مطالعه ای را مطرح نمودند، سپاسگزاری نمایم.

عادل آذر

سخن رئیس مرکز آموزش و برنامه ریزی

نظارت بر عملکرد مالی دولت (به عنوان نهاد متولی اجرای بودجه) به منظور اطمینان بخشی به عموم شهروندان در خصوص مصرف صحیح بودجه کشور و استفاده بهینه از منابع عمومی، از دیرباز به عنوان یک دغدغه در ساختار سیاسی و حاکمیتی تمام کشورها مطرح بوده است. در کشورهای مختلف، با توجه به تفاوت‌ها در ساختار حاکمیتی و نیز گوناگونی‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، با نگاه‌های مختلفی به موضوع نگریسته شده و ساختارهای گاه کم و بیش مشابه و گاه متفاوتی برای پاسخ به این مسائل طراحی گردیده است. در این مسیر، گاه شاهد الگوبرداری برخی کشورها از کشورهای پیشرفته نیز هستیم که اینگونه الگوبرداری‌ها گاه در عمل با توفیق همراه بوده و گاهی چندان موفقیت آمیز نبوده‌اند. در این رهگذر، مطالعه تطبیقی ساختار اداری و حقوقی و شیوه‌های عملکردی مؤسسات عالی حسابرسی سایر کشورها می‌تواند در بهبود دیدگاه صاحب‌نظران، مدیران امر (مسئولین، مدیران، نمایندگان مجلس و سایر مراجع ذیربط) و نیز اصلاح‌طلبان، رویه‌های نظارت مالی در کشور مثمر‌تر واقع گردد. در نوشتار حاضر با انتخاب تعداد ۲۱ کشور از کشورهای پیشرو در زمینه حسابرسی دولتی در سطح دنیا، در سطح قابل آسایش و در سطح منطقه، بر آنیم تا ضمن مطالعه و بررسی جایگاه قانونی مؤسسات عالی حسابرسی این کشورها، به بررسی حوزه اختیارات و دامنه مأموریت‌های آنها و نیز رویه‌های معاد حسابرسی و دامنه اختیارات مدیران ارشد و مقامات (رؤسای کل و در صورت وجود استان‌های دیوان محاسبات) بپردازیم. در بخش پایانی کتاب نیز، نگاهی به نقش و تاثیر تعداد دستگاه‌های نظارتی در مقابله با فساد خواهیم داشت.

امید است گزارش حاضر که حاصل مطالعات علمی و کارشناسی مرکز آموزش و برنامه ریزی دیوان محاسبات کشور است، افق جدیدی را فراروی کارشناسان، تحلیل‌گران و سیاست‌گذاران کشورمان قرار دهد تا با بهره‌گیری از تجربیات مؤسسات عالی حسابرسی سایر ملل، نسبت به اثر بخش نمودن دستگاه‌های نظارتی و مقابله با فساد، زمینه اجرای اقدامات بهینه را فراهم سازند.